

UTJECAJ NEKIH GOVORNIH POREMEĆAJA NA PRIJENOS SEMANTIČKE INFORMACIJE

Geza Dudaš

Centar Suvag Osijek

Katalin Sloboda

Osnovna škola "Jovan Lazić"
Beli Manastir

Originalni znanstveni članak
UDK: 376.36:80

SAŽETAK

Na uzorku od 118 ispitanika dobi od 11 do 12 godina, ispitan je prijenos semantičke informacije u uvjetima nekih govornih poremećaja. Ispitanici su podijeljeni u jednu kontrolnu i tri eksperimentalne grupe. Sve grupe su slušale snimku čitanja istog teksta. Kontrolna grupa je slušala čitanje normalnim govorom, dok su eksperimentalne grupe slušale čitanje sa dislalijom, rotacizmom i mucanjem. Nakon slušanja teksta sve grupe su ispitane testom znanja iz sadržaja teksta. Na osnovu rezultata ispitivanja može se zaključiti da govorni poremećaji bitno ometaju prijenos semantičke informacije.

1. UVOD

Ovo istraživanje je inspirirano sličnim istraživanjem dr B. Vuletića (Vuletić, B. 1980):

Ispitano je ukupno 287 ispitanika, od 13 do 15 godina starosti. Ispitanici su bili podijeljeni u 11 grupa. Svaka grupa ispitanika slušala je snimak čitanja istog teksta, ali pojedini snimci su se razlikovali po načinu čitanja. Između ostalih načina, pojedininim grupama prezentirano je i čitanje s ovim karakteristikama:

- Distorzija glasova R,S,Z,C,Š,Ž,Ć,Č, Đ,Dž.
- Čitač je imao neugodan glas.
- Čitanje je isprekidano s respiratornim pauzama koje ne slijede logičke cjeline sadržaja.
- Brzopleto čitanje.

Sve načine čitanja ostvario je glumac Zlatko Crnković. Poslije slušanja teksta

učenici su ispitani testom znanja iz sadržaja teksta. Rezultati su pokazali da načini čitanja teksta, koji uključuju neke elemente govornih poremećaja, bitno smanjuju prijenos semantičke informacije.

Tablica 1

Utjecaj pojedinih načina čitanja teksta
na prijenos semantičke informacije
(prema B. Vuletić 1980)

Način čitanja	Prosječan broj točnih odgovora na testu znanja
Dobro čitanje	7,15
Neugodan glas	4,63
Respiratorne pauze	3,83
Brzopleto	3,53
Distorzija glasova	3,42

Naša je ideja bila da napravimo slično ispitivanje, ali pojedine načine čitanja ne bi ostvario glumac već osobe sa stvarnim govornim smetnjama. Najveći problem pri tome je bio naći takve osobe koje imaju neki govorni poremećaj, ali dobro čitaju zadani tekst. Zbog toga ovo istraživanje ograničeno je samo na nekoliko govornih poremećaja.

2. CILJEVI ISTRAŽIVANJAI HIPOTEZE

Cilj ovog istraživanja je utvrditi da li i u kojoj mjeri govorni poremećaji dislalija, rotacizam i mucanje utječu na prijenos semantičke informacije.

Hipoteze su sljedeće:

- Normalno čitanje bolje prenosi semantičku informaciju od čitanja koja sadrže neke elemente govornih poremećaja.
- Čitanje s dislalijom smanjuje uspješnost prijenosa semantičke informacije.
- Čitanje s rotacizmom smanjuje uspješnost prijenosa semantičke informacije.
- Čitanje s mucanjem smanjuje uspješnost prijenosa semantičke informacije.

3. UZORAK I METODOLOGIJA

Uzorak ispitanika obuhvaća 118 učenika Osnovne škole "Jovan Lazić" Beli Manastir, 55 muških, 63 ženskih, dobi od 11 do 12 godina. Ispitanici su podijeljeni u jednu kontrolnu i tri eksperimentalne grupe. Kontrolna grupa je brojala 31 ispitanika, a eksperimentalne grupe su imale redom 28, 30 i 29 ispitanika.

Svi su ispitanici slušali snimku čitanja teksta o povijesnom razvoju pisma. Tekst

ima 48 rečenica i 789 riječi. Tekst je snimljen na magnetofon četiri puta, na različite načine: s normalnim govorom, s dislalijom, s rotacizmom i s mucanjem.

Kontrolna grupa ispitanika slušala je normalno čitanje teksta. Čitanje je trajalo 6 minuta, tekst je čitala logoped Centra Suvag Osijek.

Prva eksperimentalna grupa slušala je snimak teksta koji je čitala učenica V.M. Čitanje je trajalo 6 minuta i 40 sekundi. Učenica je bila pacijentica Centra Suvag Osijek, stara 12 godina. U govoru je distorzirala glasove S,Z,C,Š,Ž,Ć,Č,Đ,DŽ na taj način da su frikativni elementi tih glasova bili manje izraženi nego što je uobičajeno.

Druga eksperimentalna grupa slušala je snimak teksta koji je čitao dječak K.T, star 12 godina, pacijent Centra Suvag Osijek. Snimak je trajao 6 minuta i 46 sekundi. Dječak nije pravilno artikulirao glas R, koji je zamjenjivao s nevimbrantnim zvučnim frikativom.

Treća eksperimentalna grupa slušala je snimak teksta koji je čitao dječak S.M., star 12 godina, pacijent Centra Suvag Osijek. Snimak je trajao 6 minuta i 58 sekundi. Dječak je mucao, najviše na počecima riječi u vidu ponavljanja prvih slogova. Govorni tempo je bio ubrzan, a ritam neujednačen.

Nakon slušanja teksta, sve su grupe ispitane testom znanja. Test se sastojao od 6 pitanja, koja su se odnosila na sadržaj tekst. Uz svako pitanje bilo je navedeno četiri odgovora, od kojih je jedan bio točan. Učenici su imali zadatak da zaokruže ispravan odgovor. Rezultat na testu je broj ispravnih odgovora.

Rezultati su obrađeni na kućnom računalu. Izračunate su aritmetičke sredine, standardne devijacije, standardne pogreške procjena razlika aritmetičkih sredina i razi-

ne statističkih značajnosti razlika aritmetičkih sredina između kontrolne i pojedinih eksperimentalnih grupa.

4. REZULTATI I DISKUSIJA

Rezultati ispitivanja i obrada podataka prikazani su u tablici 2.

Tabela 2

Utjecaj nekih govornih poremećaja na prijenos semantičke informacije

	Normalni govor	Distorzija glasova	Rotacizam	Mucanje
N	31	28	30	29
M	4,5161	3,3214	3,8333	3,0690
Sig	1,2667	1,0369	1,0672	1,1120
$M_k - M_e$	—	1,1947	0,6828	1,4472
$S_e(M_k - M_e)$	—	0,3003	0,2995	0,3072
p	—	0,0000	0,0113	0,0000

Legenda:

N ...	Broj ispitanika
M ...	Aritmetička sredina broja točnih odgovora na testu znanja
Sig ...	Standardna devijacija
$M_k - M_e$..	Razlike aritmetičkih sredina točnih odgovora između kontrolne i pojedinih eksperimentalnih grupa
$S_e(M_k - M_e)$..	Standardna pogreška razlike aritm. sredina
p	Vjerojatnost da je dobivena razlika aritmetičkih sredina slučajna

Iz tablice je vidljivo da su najviše točnih odgovora dali ispitanici kontrolne grupe koji su slušali čitanje teksta normalnim govorom. Zatim slijedi rezultat druge eksperimentalne grupe koji su slušali čitanje teksta s rotacizmom. Slijedeća po postignutom rezultatu je prva eksperimentalna grupa u kojoj su ispitanici slušali tekst koji se čitao s dislaličnim smetnjama. Najslabiji rezultat postigli su ispitanici u trećoj eksperimentalnoj grupi koji su slušali tekst čitan s mucanjem. Razlike između aritmetičke sredine kontrolne grupe i arit-

metičkih sredina prve i treće eksperimentalne grupe značajne su na razini 0,01. Razlika aritmetičke sredine kontrolne grupe i aritmetičke sredine druge eksperimentalne grupe značajna je na razini 0,05.

5. ZAKLJUČAK

Na osnovi dobivenih rezultata možemo zaključiti da se semantička informacija najbolje prenosi normalnim čitanjem. Čitanje s dislaličnim smetnjama, rotacizmom i mucanjem bitno ometa prijenos semantičke informacije.

6. LITERATURA

1. SLOBODA, K. (1984): Ispitivanje utjecaja govornih poremećaja na gubitak semantičke informacije govora, Defektološki fakultet Beograd, diplomski rad.
2. VULETIĆ, B. (1980): Gramatika govora, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, str. 119–125.

THE INFLUENCE OF SOME SPEECH DISTURBANCES ON THE TRANSMISSION OF SEMANTIC INFORMATION

Summary

Transmission of the semantic information in conditions of some speech disturbances was tested on a sample of 118 subjects, aged 11 to 12 years. Subjects were grouped in one control and three experimental groups. The same recorded text was presented to all groups.

Control group listened normal speech reading, while experimental groups listened dislalic, rotacistic reading and stuttering.

After hearing the text all the groups were tested about the content of the text.

According to the obtained results we can conclude that speech disturbances essentially obstruct transmission of semantic information.